

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2026. № 5.

ISSN 2307-2156

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.5.7>

УДК 336.22:004

М. В. Болдуєв,

д. держ. упр., професор, НУ «Запорізька політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8889-6555>

О. В. Болдуєва,

д. е. н., доцент, Запорізький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5267-1816>

О. Г. Лищенко,

к. е. н., доцент, НУ «Запорізька політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9211-9567>

Н. Г. Фатюха,

к. е. н., доцент, Національний Університет «Запорізька політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1026-6713>

Т. О. Муренко,

к. е. н., доцент, Одеський національний економічний університет

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-4152-501X>

**ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ ЕФЕКТИВНОСТІ І
ЗАХИСТУ ПРАВ ПЛАТНИКІВ**

*M. Bolduiev,
Doctor of Public Administration, Professor,
National University «Zaporizhzhia Polytechnic»*

*O. Bolduieva,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Zaporizhzhia National University*

*O. Lyshchenko,
PhD in Economics, Associate Professor,
National University «Zaporizhzhia Polytechnic»*

*N. Fatiukha,
PhD in Economics, Associate Professor,
National University «Zaporizhzhia Polytechnic»*

*T. Murenko,
PhD in Economics, Associate Professor,
Odesa National University of Economics*

TAX CONTROL OVER INDIVIDUALS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION AS AN INSTRUMENT OF THE TAX SYSTEM AND ENSURING A BALANCE BETWEEN EFFICIENCY AND THE PROTECTION OF TAXPAYERS' RIGHTS

У статті здійснено комплексне дослідження податкового контролю фізичних осіб в умовах цифровізації як ключового інструменту розвитку податкової системи та забезпечення балансу між фіскальною ефективністю і захистом прав платників податків. Обґрунтовано трансформацію підходів до податкового адміністрування під впливом цифрових технологій, зокрема перехід від традиційної перевіркової моделі до ризик-орієнтованої та сервісно-орієнтованої системи. Узагальнено міжнародний досвід організації податкового контролю щодо фізичних осіб, який базується на поєднанні трьох основних моделей: контролю через податкових агентів,

самодекларування та автоматизованого контролю на основі обміну даними.

Встановлено, що цифрова трансформація підвищує ефективність адміністрування та рівень добровільної сплати податків, однак одночасно породжує нові ризики, пов'язані з прозорістю алгоритмів, захистом персональних даних, пропорційністю санкцій та забезпеченням процедурних гарантій платників. Обґрунтовано, що ефективність податкового контролю повинна оцінюватися не лише за фіскальними результатами, а й через призму справедливості, правової визначеності та довіри платників, що дозволяє розглядати його як важливий елемент сучасної збалансованої податкової системи.

The article provides a comprehensive study of tax control over individuals in the context of digitalization as an important instrument for the functioning of the modern tax system and for ensuring a balance between the efficiency of tax administration and the protection of taxpayers' rights. It is substantiated that, under current conditions, tax control over individuals can no longer be considered solely as a set of audit measures aimed at detecting violations of tax legislation. Its content is significantly expanded through the integration of fiscal, analytical, preventive, and service components, which corresponds to contemporary trends in the development of tax administrations worldwide. The paper systematizes theoretical approaches to understanding the essence of tax control and defines its role in ensuring the completeness and timeliness of budget revenues, shaping proper tax behavior, and increasing the level of voluntary tax compliance. Based on the analysis of international experience, it is established that modern practices of tax control over individuals are formed through the combination of three interrelated models: control through tax agents, self-assessment, and automated control based on digital services, data exchange, and analytical mechanisms.

The study highlights the importance of electronic taxpayer accounts, pre-filled tax returns, the use of big data technologies, risk-based approaches, and the international automatic exchange of tax information as tools for enhancing the

transparency and efficiency of tax administration. At the same time, it is demonstrated that digitalization not only creates new opportunities for tax authorities but also generates new challenges, including the risks of excessive intrusion into taxpayers' private sphere, the lack of transparency in algorithmic decision-making, threats to the confidentiality of personal data, and the potential for disproportionate financial sanctions. It is substantiated that the effectiveness of tax control should be assessed not only through fiscal outcomes but also through the level of fairness, proportionality, legal certainty, accessibility of digital services, and taxpayers' trust in tax authorities.

Ключові слова: *податковий контроль, податковий контроль фізичних осіб, цифровізація, податкове адміністрування, податкова система, фінансова ефективність, інформаційні системи, автоматизований податковий контроль, ризик-орієнтований підхід.*

Keywords: *tax control, tax control over individuals, digitalization, tax administration, tax system, fiscal efficiency, information systems, automated tax control, risk-based approach.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Посилення контрольних функцій держави супроводжується загостренням проблеми забезпечення балансу між фінансовими інтересами та правами платників податків. З одного боку, держава зацікавлена у мінімізації податкових втрат і підвищенні рівня податкової дисципліни, з іншого – надмірне посилення контролю, зростання санкцій та розширення обсягів збирання персональних даних можуть призводити до порушення принципів справедливості, пропорційності та правової визначеності оподаткування. Особливо гостро ці питання проявляються в умовах цифровізації податкового контролю, коли автоматизовані системи прийняття рішень та обробки інформації здатні як підвищувати ефективність адміністрування, так і створювати нові ризики для

платників податків. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного обґрунтування та практичного удосконалення підходів до організації податкового контролю щодо фізичних осіб з урахуванням сучасних глобальних тенденцій і забезпеченням збалансованості інтересів держави та платників податків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика податкового контролю посідає важливе місце в сучасних наукових дослідженнях. У працях українських учених основна увага приділяється сутності податкового контролю, його функціям, принципам, формам реалізації та ролі у забезпеченні бюджетних надходжень. Значний внесок у розроблення цих питань зробили О. Буглаєва, Ю. Васюк, Г. Дмитренко, М. Мельник, І. Лещух, А. Миколайець, Н. Маринів, Н. Лобода, О. Чабанюк, Б. Сенишин та ін. У їхніх працях податковий контроль розглядається як важливий елемент податкового адміністрування та державного фінансового контролю. Водночас специфіка податкового контролю саме щодо фізичних осіб у більшості досліджень висвітлена недостатньо.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із цифровізацією податкового контролю, міжнародним обміном інформацією та впровадженням сучасних інформаційних технологій у діяльність податкових органів. Ці питання розкрито у працях Л. Олейнікової і І. Долженко, Я. Олійника і М. Кучерявої, В. Розмоша, О. Тимченка, О. Царьова та інших авторів. У міжнародному дискурсі акцент робиться на автоматизації податкового адміністрування, електронних сервісах, попередньо заповнених деклараціях, аналітиці даних та автоматичному обміні податковою інформацією. Разом із тим недостатньо дослідженим залишається питання податкового контролю фізичних осіб в умовах цифровізації саме з позицій поєднання фіскальної ефективності та захисту прав платників, що й зумовлює актуальність подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження особливостей функціонування податкового контролю фізичних осіб в умовах цифровізації та обґрунтування його ролі як

інструменту розвитку податкової системи з позицій забезпечення балансу ефективності адміністрування і захисту прав платників податків. У межах досягнення поставленої мети передбачено узагальнення теоретичних підходів до сутності податкового контролю, аналіз сучасних міжнародних моделей його реалізації, а також визначення впливу цифрових технологій на трансформацію механізмів контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Податковий контроль щодо фізичних осіб є складовою системи державного фінансового контролю та виступає інструментом забезпечення повноти і своєчасності надходження податкових платежів до бюджету [1, 18]. У сучасному розумінні його сутність виходить за межі традиційного сприйняття як сукупності перевірочних заходів і дедалі більше пов'язується з комплексною системою взаємодії між податковими органами, платниками податків та третіми особами, що володіють податково значущою інформацією [3, 19]. Такий контроль охоплює не лише виявлення порушень, а й превентивну функцію, спрямовану на формування належної податкової поведінки, підвищення рівня добровільного виконання податкових зобов'язань і мінімізацію помилок платників [10]. Особливість податкового контролю щодо фізичних осіб полягає в його масовості, різноманітності джерел доходів та обмеженій поінформованості платників у складних питаннях оподаткування, що зумовлює необхідність поєднання контрольних, сервісних та інформаційно-аналітичних підходів [9].

Однією з найпоширеніших у світі моделей контролю доходів фізичних осіб є модель, за якої ключова частина обов'язку з обчислення та перерахування податку покладається не на самого платника, а на податкового агента, насамперед роботодавця або іншого платника доходу. Класичним прикладом є британська система PAYE, у межах якої HMRC прямо визначає PAYE як систему збирання податку на доходи та внесків через роботодавця в межах payroll-процесу; при цьому для більшості працівників саме цей механізм є основним способом сплати податку. Аналогічно у США

федеральний прибутковий податок діє за принципом pay-as-you-go, а роботодавці утримують податок із заробітної плати упродовж року; IRS також прямо вказує, що утримання податку є базовим елементом виконання податкового обов'язку щодо трудових доходів.

Разом із тим така модель не є універсальною. Вона найбільш ефективна там, де доходи є регулярними, стандартизованими та виплачуються через формалізовані канали. Натомість для доходів від самозайнятості, незалежної професійної діяльності, доходів із кількох джерел, транскордонних операцій або доходів із цифрових платформ її можливості обмежені. Крім того, передача значного обсягу контрольних функцій податковим агентам породжує питання про межі їхньої відповідальності, адміністративний тягар бізнесу та ризики помилок у разі складних податкових ситуацій. Тому навіть у країнах із домінуванням моделі утримання податку вона зазвичай поєднується з іншими інструментами контролю.

Другою базовою моделлю є самодекларування, за якої фізична особа самостійно повідомляє про отримані доходи, заявляє дозволені відрахування, пільги або податкові кредити, а податкова адміністрація здійснює камеральний, аналітичний або ризик-орієнтований контроль поданої інформації. Така модель характерна насамперед для випадків, коли доходи не охоплюються повністю системою утримання у джерела виплати, а також коли для правильного визначення податкової бази потрібно враховувати індивідуальні витрати, сімейні обставини, податкові знижки чи іноземні джерела доходів. У США ця логіка доповнює систему withholding: хоча значна частина податку сплачується через утримання, щорічне подання декларацій залишається важливим механізмом остаточного узгодження податкового зобов'язання.

У міжнародній практиці саме в межах моделі самодекларування особливого значення набуває камеральний контроль, який дедалі більше спирається не на суцільну ручну перевірку декларацій, а на алгоритми зіставлення даних із різних джерел. Це означає, що самодекларування в

сучасних умовах уже не є суто «самостійним» способом виконання податкового обов'язку, а функціонує в межах ширшої цифрової екосистеми, де декларація платника перевіряється за даними роботодавців, банків, фінансових установ, цифрових платформ та міжнародного обміну інформацією. Саме цей процес і став передумовою формування третьої, найбільш динамічної моделі – автоматизованого податкового контролю.

Цей вид податкового контролю є найбільш інноваційною моделлю, за якого ключову роль відіграє не лише декларація чи утримання податку у джерела виплати, а системне збирання, зіставлення та автоматичний обмін податково значущими даними [16]. На глобальному рівні центральним інструментом цієї моделі став Common Reporting Standard (CRS), ухвалений OECD. CRS передбачає, що юрисдикції отримують інформацію від своїх фінансових установ, а потім автоматично обмінюються нею з іншими юрисдикціями на щорічній основі; стандарт визначає, які фінансові рахунки й особи підлягають звітуванню, а також процедури due diligence для фінансових установ [15, 17]. Це означає, що податкові адміністрації отримують інструмент для виявлення зарубіжних фінансових активів і доходів без покладання повної надії на добровільне розкриття такої інформації самим платником.

У межах Європейського Союзу аналогічну функцію виконує система адміністративної співпраці DAC, яка є базовим правовим інструментом для обміну податковою інформацією та координації між податковими органами держав-членів [13]. Європейська комісія прямо визначає DAC як гармонізовану рамку обміну інформацією та інших форм співробітництва у сфері оподаткування. Подальші зміни до директиви розширили предмет такого обміну: DAC7 охоплює інформацію про доходи продавців на цифрових платформах [11], а DAC8 – автоматичний обмін інформацією про криптоактиви між державами ЄС [12]. У результаті податковий контроль дедалі більше зміщується у бік екосистемного нагляду, де цифрові платформи, фінансові посередники та криптосервіси стають важливими джерелами контрольної інформації [16].

Важливим практичним наслідком автоматизованого контролю стало широке використання pre-filled returns – попередньо заповнених податкових декларацій. За даними OECD, попередньо заповнені декларації особливо поширені щодо податку на доходи фізичних осіб: 85% податкових адміністрацій, охоплених дослідженням, попередньо заповнюють такі декларації на основі вже наявних даних, а 75% із тих, хто використовує цю модель, здатні заповнити декларацію повністю без потреби у внесенні змін платником. Європейська практика також демонструє зростання ролі pre-filling, насамперед на основі даних від роботодавців, банків та інших третіх осіб. Фактично йдеться про нову конфігурацію податкового контролю, де акцент переноситься з виявлення помилки після подання декларації на попереднє формування для платника майже готового податкового результату.

Переваги автоматизованої моделі очевидні: вона знижує витрати на адміністрування, скорочує кількість технічних помилок, підвищує повноту інформації для контролю та дає змогу точніше сегментувати ризики [14]. Водночас саме ця модель найбільше загострює питання захисту персональних даних, пропорційності втручання, алгоритмічної прозорості й процедурних гарантій платника. Українські дослідження цілком слушно акцентують, що цифровізація, міжнародний обмін даними та аналітика великих масивів інформації мають не лише розширювати можливості податкових органів, а й вимагати належного правового врегулювання, зокрема щодо конфіденційності й етичних аспектів використання даних.

Одним із базових елементів цифровізації податкового контролю є впровадження електронних кабінетів платника податків, які забезпечують безперервну комунікацію між платником і податковими органами [6]. Через такі сервіси платник отримує доступ до інформації про свої доходи, податкові зобов'язання, результати перевірок, а також можливість подавати звітність і отримувати консультації в електронному форматі [7]. Електронні кабінети фактично перетворюються на єдину цифрову точку взаємодії, що суттєво знижує адміністративні витрати та спрощує виконання податкових обов'язків.

У багатьох країнах ці системи інтегруються з іншими державними реєстрами та фінансовими інституціями, що дозволяє формувати більш повну інформаційну базу для податкового контролю.

Подальший розвиток цифровізації пов'язаний із використанням технологій великих даних (big data) та аналітики ризиків. Податкові органи отримують можливість обробляти значні масиви інформації з різних джерел – банківських операцій, платіжних систем, цифрових платформ, міжнародного обміну даними – з метою виявлення аномалій, невідповідностей та потенційних схем ухилення від оподаткування. Це дозволяє переходити від суцільного контролю до ризик-орієнтованого підходу, коли перевірки проводяться вибірково, але більш адресно та ефективно. Водночас застосування big data посилює вимоги до якості даних, кібербезпеки та захисту персональної інформації, що стає важливим аспектом правового регулювання цифрового податкового контролю.

Окреме значення має інтеграція податкових органів із фінансовими установами через API та інші технологічні інтерфейси. Така взаємодія забезпечує оперативне отримання інформації про фінансові операції платників, що підвищує прозорість доходів і ускладнює приховування податкової бази. У сучасних умовах банки, платіжні системи та цифрові платформи фактично стають учасниками податкового контролю, надаючи податковим органам необхідні дані для автоматизованого аналізу. Це формує нову модель контролю, у якій податкова інформація генерується не лише самим платником, а й екосистемою взаємопов'язаних суб'єктів.

Попри суттєві переваги сучасних моделей податкового контролю, їх впровадження супроводжується низкою проблем і ризиків, які потребують теоретичного осмислення та практичного врегулювання. Однією з ключових проблем є тенденція до посилення фінансової відповідальності платників податків, зокрема через застосування підвищених штрафних санкцій за порушення податкового законодавства. У низці випадків такі санкції можуть набувати непропорційного характеру, коли їх розмір не співвідноситься з

реальними масштабами правопорушення або фінансовими можливостями платника. Особливо це стосується ситуацій, коли відповідальність встановлюється не лише за несплату податку, а й за ненадання або несвоєчасне надання інформації, необхідної для його обчислення. У таких умовах штрафи можуть перевищувати суму податкового зобов'язання, що фактично наближає їх до конфіскаційних заходів і ставить під сумнів дотримання принципів справедливості та пропорційності оподаткування.

Ще одним суттєвим ризиком є зростаюча залежність податкових органів від інформації, що надається самим платником податків. У межах цифрових моделей адміністрування, зокрема при застосуванні спрощених режимів або автоматизованого визначення податкових зобов'язань, саме платник часто виступає первинним джерелом даних про отримані доходи. Відсутність ефективних механізмів перевірки такої інформації або її повна автоматизація можуть призводити до двох протилежних наслідків: з одного боку – до заниження податкових зобов'язань у разі недобросовісної поведінки платника, з іншого – до покладання на нього надмірних ризиків відповідальності у разі технічних помилок або неточностей. Таким чином, система податкового контролю виявляється залежною від якості інформаційної взаємодії між платником і податковими органами, що підвищує значення належного інформаційного забезпечення та цифрової грамотності.

Окремої уваги потребують ризики, пов'язані з оподаткуванням самозайнятих осіб та інших категорій платників із нестабільними або нерегулярними доходами. Саме ця група найменш охоплена традиційними механізмами контролю через податкових агентів і водночас найбільше залежить від моделей самодекларування та автоматизованого адміністрування. Для таких платників характерна висока варіативність доходів, що ускладнює як визначення податкової бази, так і застосування стандартних підходів до відповідальності. У разі встановлення жорстких санкцій за порушення, пов'язані з поданням інформації, існує ризик, що навіть незначні помилки можуть призводити до суттєвих фінансових втрат і

фактично обмежувати можливість здійснення економічної діяльності. Це створює додаткові бар'єри для розвитку самозайнятості та може мати негативний вплив на детінізацію економіки.

Водночас посилення автоматизації податкового контролю актуалізує проблему балансування між ефективністю адміністрування та захистом прав платників податків. Алгоритмічні рішення, що використовуються для аналізу даних і формування податкових зобов'язань, не завжди є прозорими для платника, що ускладнює можливість оскарження результатів такого аналізу. Крім того, автоматичне використання даних із різних джерел може призводити до помилок або некоректних висновків у разі їх неповноти чи неточності. У цих умовах особливого значення набуває забезпечення процедурних гарантій платників, зокрема права на доступ до інформації, пояснення прийнятих рішень та ефективні механізми їх перегляду [8].

В Україні податковий контроль щодо фізичних осіб реалізується через систему інституційних та нормативних механізмів, ключову роль у яких відіграє Державна податкова служба України [5]. Сучасна модель податкового адміністрування орієнтована на поєднання фіскальної ефективності з сервісною функцією, що проявляється у поступовому переході від домінування перевірочних заходів до використання електронних інструментів взаємодії з платниками податків. Основним податком, що підлягає контролю щодо фізичних осіб, є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), який традиційно адмініструється за змішаною моделлю: через податкових агентів (роботодавців) та шляхом самостійного декларування доходів у визначених законодавством випадках [4]. Такий підхід загалом відповідає міжнародній практиці, однак вимагає постійного вдосконалення механізмів контролю, зокрема в частині врахування нових джерел доходів і трансформації ринку праці.

Важливою складовою сучасного податкового контролю в Україні є цифровізація, яка активно реалізується через електронні сервіси податкових органів та інтеграцію з іншими державними платформами. Зокрема,

впровадження електронного кабінету платника податків дозволяє фізичним особам отримувати інформацію про доходи, податкові зобов'язання, подавати декларації та взаємодіяти з податковими органами дистанційно. Паралельно відбувається інтеграція податкових процесів із цифровою екосистемою державних послуг, зокрема через Дія, що сприяє спрощенню доступу громадян до податкової інформації та зниженню адміністративного навантаження. У перспективі така інтеграція створює передумови для ширшого використання автоматизованих рішень, включаючи попередньо заповнені декларації та аналітику на основі даних.

Окремого значення набуває питання податкового контролю щодо самозайнятих осіб та фізичних осіб-підприємців (ФОП), які становлять важливий сегмент економіки України. Для цієї категорії платників характерне поєднання спрощених режимів оподаткування з відносно високим рівнем самостійності у визначенні податкових зобов'язань. Це, з одного боку, сприяє розвитку підприємницької діяльності та детінізації доходів, а з іншого – створює додаткові виклики для податкового контролю, пов'язані з необхідністю забезпечення достовірності задекларованих даних. У таких умовах зростає значення інформаційно-аналітичних інструментів контролю, зокрема використання даних банківських операцій, електронних розрахунків та взаємодії з платіжними системами.

Водночас українська практика демонструє, що цифровізація податкового контролю супроводжується як позитивними ефектами, так і певними ризиками [2]. До позитивних аспектів належать підвищення прозорості податкових процесів, спрощення процедур для платників, скорочення часу на виконання податкових обов'язків та зменшення кількості помилок. Разом із тим залишаються актуальними питання захисту персональних даних, забезпечення надійності інформаційних систем, а також необхідності підвищення рівня цифрової грамотності платників податків. Крім того, важливим завданням є забезпечення балансу між спрощенням адміністрування для сумлінних платників і ефективним виявленням

порушень.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У ході дослідження встановлено, що цифровізація істотно змінює зміст і функціональне призначення податкового контролю фізичних осіб. Використання електронних сервісів, попередньо заповнених декларацій, автоматичного обміну інформацією, аналітики великих масивів даних та ризик-орієнтованих підходів посилює можливості податкової системи щодо виявлення порушень, запобігання ухиленню від оподаткування та підвищення рівня добровільного виконання податкових зобов'язань. Разом із цим доведено, що розвиток цифрових форм контролю супроводжується новими викликами, серед яких особливе значення мають залежність податкових органів від якості інформації, наданої платником або третіми особами, ризик непропорційного застосування санкцій, а також недостатній рівень процедурних гарантій для окремих категорій платників, насамперед самозайнятих осіб.

Обґрунтовано, що ефективність податкового контролю фізичних осіб як інструмента податкової системи не може оцінюватися виключно через фіскальні результати. Його результативність повинна визначатися також рівнем справедливості, правової визначеності, пропорційності відповідальності, доступності цифрових сервісів і довіри платників до податкових органів. У зв'язку з цим особливого значення набуває забезпечення балансу між ефективністю податкового адміністрування та захистом прав платників податків. Саме такий підхід дозволяє розглядати податковий контроль не лише як механізм наповнення бюджету, а і як важливий елемент сучасної, прозорої та функціонально збалансованої податкової системи.

З огляду на результати дослідження доцільно визначити кілька пріоритетних напрямів удосконалення податкового контролю фізичних осіб. По-перше, необхідним є забезпечення пропорційності фінансової відповідальності та недопущення конфіскаційного характеру санкцій,

особливо у випадках, коли порушення пов'язані з ненаданням або неналежним поданням інформації. По-друге, подальший розвиток цифровізації податкового адміністрування має бути зорієнтований не лише на розширення контрольних можливостей держави, а й на підвищення якості даних, спрощення виконання податкових обов'язків, удосконалення електронних сервісів та розширення практики автоматизованого заповнення податкової звітності [2]. По-третє, важливим напрямом є посилення інституційних і правових гарантій захисту платників податків, зокрема у частині прозорості алгоритмів обробки даних, доступу до інформації, можливості ефективного оскарження рішень та належного захисту персональних даних.

Література

1. Богатирьова А. О., Слюніна Т. Л. Податковий контроль за розрахунками з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб. *Бізнес Інформ*. 2024. № 7. С. 394-401.
2. Мельник М. І. , Лещух І. В. Напрями вдосконалення податкового контролю в умовах підвищення ефективності адміністрування податків в Україні . *Економічні інновації*. 2014. Вип. 57. С. 232-242.
3. Миколаєць А. П. Податковий контроль: теоретичні засади і практика застосування в умовах реформування економіки України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2016_12_16 (дата звернення: 17.02.2026)
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.03.2026).
5. Положення про Державну податкову службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 227 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п> (дата звернення: 21.02.2026).
6. Понура Ю. В. Організація податкового консультування в системі податкового адміністрування: теоретико-методичний аспект. *Ефективна*

економіка. 2019. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_5_27 (дата звернення: 06.11.2026).

7. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення: 18.01.2026).

8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 14.02.2026).

9. Угрин В. В. Прагматика здійснення податкового контролю в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6493> (дата звернення: 14.03.2026).

10. Alm J. What Motivates Tax Compliance? *Journal of Economic Surveys*. 2019. Vol. 33, No. 2. P. 353–388.

11. Council Directive (EU) 2021/514 of 22 March 2021 amending Directive 2011/16/EU as regards administrative cooperation in the field of taxation (DAC7). Official Journal of the European Union. 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021L0514> (дата звернення: 19.10.2025).

12. Council Directive (EU) 2023/2226 of 17 October 2023 amending Directive 2011/16/EU as regards administrative cooperation in the field of taxation (DAC8). Official Journal of the European Union. 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023L2226> (дата звернення: 11.03.2026).

13. Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 on administrative cooperation in the field of taxation. Official Journal of the European Union. 2011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0016> (дата звернення: 06.03.2026).

14. Keen M., Slemrod J. Optimal Tax Administration. *Journal of Public Economics*. 2017. Vol. 152. P. 133–142.

15. Model Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information. Paris : OECD, 2014. URL:

<https://statesassembly.je/publications/propositions/2015/p-117-2015> (дата звернення: 18.11.2025).

16. Owens J., Hodžic S. Policy Note: Blockchain Technology: Potential for Digital Tax Administration. *Intertax*. 2022. Vol. 50, No. 11. P. 813–823.

17. Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters (Common Reporting Standard). Paris : OECD Publishing, 2014. URL: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/common-reporting-standard/> (дата звернення: 08.11.2025).

18. Tanzi V., Zee H. H. Tax Policy for Emerging Markets: Developing Countries. *IMF Working Papers*. 2000. Vol. 2000, Iss. 035. URL: <https://doi.org/10.5089/9781451845341.001> (дата звернення: 25.01.2026).

19. Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration. Paris : OECD Publishing, 2020. URL: <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/tax-administration-3-0.htm> (дата звернення: 12.02.2026).

References

1. Bohatyrova, A.O. and Sliunina, T.L. (2024), “Tax control over settlements with the budget for personal income tax”, *Biznes Inform*, vol. 7, pp. 394–401.

2. Melnyk, M.I. and Leshchukh, I.V. (2014), “Directions for improving tax control in the context of increasing the efficiency of tax administration in Ukraine”, *Ekonomichni innovatsii*, vol. 57, pp. 232–242.

3. Mykolaiets, A.P. (2016), “Tax control: theoretical foundations and practice of application in the conditions of reforming the economy of Ukraine”, *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol. 12, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2016_12_16 (Accessed 17 February 2026).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 2 March 2026).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution “Regulations on the

State Tax Service of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п> (Accessed 21 February 2026).

6. Ponura, Yu.V. (2019), “Organization of tax consulting in the system of tax administration: theoretical and methodological aspect”, *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_5_27.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On Electronic Identification and Electronic Trust Services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (Accessed 18 January 2026).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “On Personal Data Protection”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (Accessed 14 February 2026).

9. Uhryn, V.V. (2018), “Pragmatics of tax control implementation in Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6493> (Accessed 14 March 2026).

10. Alm, J. (2019), “What Motivates Tax Compliance?”, *Journal of Economic Surveys*, vol. 33, no. 2, pp. 353–388.

11. Council of the European Union (2021), Council Directive (EU) 2021/514 of 22 March 2021 “Amending Directive 2011/16/EU as regards administrative cooperation in the field of taxation (DAC7)”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021L0514> (Accessed 19 October 2025).

12. Council of the European Union (2023), Council Directive (EU) 2023/2226 of 17 October 2023 “Amending Directive 2011/16/EU as regards administrative cooperation in the field of taxation (DAC8)”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023L2226> (Accessed 11 March 2026).

13. Council of the European Union (2011), Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 “On administrative cooperation in the field of taxation”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0016> (Accessed 6 March 2026).

14. Keen, M. and Slemrod, J. (2017), “Optimal Tax Administration”, *Journal of Public Economics*, vol. 152, pp. 133–142.
15. OECD (2014), “Model Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information”, available at: <https://statesassembly.je/publications/propositions/2015/p-117-2015> (Accessed 18 November 2025).
16. Owens, J. and Hodžic, S. (2022), “Policy Note: Blockchain Technology: Potential for Digital Tax Administration”, *Intertax*, vol. 50, no. 11, pp. 813–823.
17. OECD (2014), “Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters (Common Reporting Standard)”, available at: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/common-reporting-standard/> (Accessed 8 November 2025).
18. Tanzi, V. and Zee, H.H. (2000), “Tax Policy for Emerging Markets: Developing Countries”, *IMF Working Papers*, vol. 2000, no. 035, available at: <https://doi.org/10.5089/9781451845341.001> (Accessed 25 January 2026).
19. OECD (2020), “Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration”, available at: <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/tax-administration-3-0.htm> (Accessed 12 February 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 20.04.26

Прорецензовано / Revised: 11.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26